

บทความ ๑/๒๕๖๐

วีระเชษฐ์ จรรยากุล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

น้ำที่คุณดื่ม สะอาดไหม ?

มีเพื่อนผมคนหนึ่งทำงานอยู่ด้วยกัน เคยบ่นคร่ำว่าเบื่อกองกรุงเทพ เพราะแม้แต่น้ำดื่มก็ต้องซื้อก็เลยขอย้ายไปทำงานที่จังหวัดบ้านเกิด น้ำจึงมีความสำคัญต่อชีวิตและอนาคตอย่างนี้แหละครับ น้ำดื่มบรรจุขวดเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างไร ไปดูกันครับ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรีได้รับหนังสือจากบริษัท ห้าง ร้านขวดกลมที่ประกอบธุรกิจด้านบรรจุภัณฑ์ และชุดทดสอบคุณภาพน้ำดื่มเพื่อขอข้อมูลรายชื่อผู้ประกอบการกิจการน้ำดื่ม น้ำแข็ง ในจังหวัดสระบุรี โดยรายละเอียดที่ขอก็มีชื่อผู้ประกอบการที่ขออนุญาต ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ ทั้งนี้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรีในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่อนุญาตประกอบกิจการด้านอาหารในเขตจังหวัดสระบุรีจะสามารถเปิดเผยข้อมูลของผู้ประกอบกิจการน้ำดื่ม น้ำแข็ง ดังกล่าวให้ผู้ขอได้หรือไม่ และเปิดเผยอะไรได้บ้าง จึงมีหนังสือไปหาหรือคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยคณะอนุกรรมการตอบข้อหารือตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการพิจารณาแล้วเห็นว่า ในมาตรา ๑๑ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ บัญญัติว่า “ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดหาให้ต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพพร้อมจะให้ได้ ไม่ต้องจัดทำใหม่....แต่หากเห็นว่า การขอนั้นมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้น หรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ก็ได้” ดังนั้น กรณีที่บริษัท ห้าง ร้านขวดกลมที่ประกอบธุรกิจด้านบรรจุภัณฑ์ และชุดทดสอบคุณภาพน้ำดื่ม ขอข้อมูลรายชื่อผู้ประกอบการกิจการน้ำดื่ม น้ำแข็ง ถ้าสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรีมีข้อมูลอยู่แล้วก็ให้ได้ แต่ก็ต้องพิจารณาด้วยว่า การขอข้อมูลข่าวสารอย่างนี้ ผู้ขอมีเหตุผลสมควรหรือไม่ ที่ขอหรือไปนั้นคณะอนุกรรมการตอบข้อหารือตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเห็นว่า การขอเพื่อนำไปใช้ในการติดต่อเสนอขายผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์น้ำดื่ม และทดสอบคุณภาพน้ำดื่ม ถือว่าเป็นการขอเพื่อนำไปใช้ในการแสวงหาประโยชน์ทางการค้า และอาจมีผลกระทบต่อบุคคลอื่น จึงเป็นการขอข้อมูลที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรีสามารถใช้ดุลพินิจไม่จัดหาข้อมูล ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่ขอให้แก่บริษัท ขวดกลม ได้

เรื่องนี้ก็ได้ตอบครับ ว่าน้ำที่เราดื่มสะอาดหรือไม่ ต้องเลือกซื้อและดู ย่อย กันเอง เพียงแต่บอกว่าการจะใช้กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการไปใช้ในลักษณะง่ายต่อการทำธุรกิจนั้น ไม่ได้ครับ ผู้ประกอบการต้องทำการตลาดเอง ต้องการหาหรือ บริการการใช้สิทธิหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ติดต่อได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๘๘ www.oic.go.th “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”
(หรือ)\

ปล่อยน้ำเน่า เข้าบ่อปลา

เห็นข่าวบ่อยๆ ครับ ภาพปลาตายลอยเต็มแหล่งน้ำ ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ และบ่อ กระชัง ที่ชาวบ้านเลี้ยงขาย เกิดจากอะไรครับ

ชาวบ้านใน ๓ อำเภอในจังหวัดอุบลราชธานีที่ได้รับความเดือดร้อนจากโรงงานผลิตเอทานอล ได้มอบอำนาจให้นายตัวแทนขอข้อมูลข่าวสารจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมรวม ๔ รายการ เพื่อนำไปฟ้องร้องดำเนินคดี ได้แก่ ๑) รูปแสดงพื้นที่ แผนผังโรงงานของบริษัท อุบล และบริษัทในเครืออีก ๓ บริษัท ๒) รายงานการศึกษาและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๒ ๓) มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาตรการติดตามตรวจสอบ รายงานการวิเคราะห์ที่บริษัทต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดที่จัดทำขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘ และ ๔) ใบอนุญาตให้ตั้งโรงงาน ต่อมากรมโรงงานอุตสาหกรรมมีหนังสือแจ้งเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รายการที่ ๔ คือใบอนุญาต แต่ปฏิเสธการเปิดเผยรายการที่ ๑ - ๓ โดยอ้างเหตุผลว่าเป็นข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ (๖) และบริษัทได้คัดค้านการเปิดเผยไว้ นายตัวแทนจึงมีหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

นายตัวแทนชี้แจงต่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ว่ากลุ่มบริษัทนี้ได้ขออนุญาตจัดตั้งโรงงาน ซึ่งในใบอนุญาตไม่ระบุว่าบ่อบำบัดน้ำเสียอยู่ติดแม่น้ำลำโคมใหญ่ ต่อมาค้นดินกันบ่อน้ำเสียพัง น้ำเสีย ๔๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรไหลลงแม่น้ำ ปลาที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้มากมายตาย จากนั้นในช่วงเดือนกรกฎาคมทุกปีจะเปิดเขื่อนที่กั้นแม่น้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม ปลาก็จะตายอีกครั้งหนึ่ง ชาวบ้านจึงรวมตัวร้องเรียน ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ให้กลุ่มบริษัททำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมใหม่ และได้ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ชาวบ้านทราบว่าก่อนการก่อสร้างโรงงานได้มีรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จัดทำเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๒ ฉบับหนึ่งแล้ว จึงต้องการได้ข้อมูลนี้เพราะได้แจ้งความดำเนินคดีกับบริษัทต่อพนักงานสอบสวน และฟ้องกรมควบคุมมลพิษต่อศาลปกครองแล้ว ส่วนผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรมชี้แจงว่า ข้อมูลข่าวสาร ๓ รายการที่ไม่เปิดเผยนั้นเพราะเป็นเอกสารที่ส่งไปประกอบการพิจารณา และบริษัทไม่ประสงค์ให้เปิดเผยเนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจ ประกอบกับเห็นว่ามิใช่ข้อมูลกระบวนการผลิต และเทคโนโลยีของบริษัทที่เป็นความลับตามมาตรา ๑๕ (๖) และมาตรา ๑๗ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจึงให้กลับไปพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่า ข้อมูลที่เป็นกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่เปิดเผยไม่ได้ นั่นคืออะไร ต่อมากรมโรงงานอุตสาหกรรมมีหนังสือแจ้งว่าเปิดเผยได้ทั้งหมด คณะกรรมการวินิจฉัยฯ เห็นว่าข้อมูลข่าวสารทั้ง ๓ รายการที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมปฏิเสธนั้น เป็นข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบตามมาตรา ๙ (๘) และข้อ ๒ ของประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการที่กำหนดให้รายงานการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และสังคม รวมทั้งการติดตามตรวจสอบเป็นข้อมูลที่ต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบได้ จึงมีคำวินิจฉัยให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมเปิดเผยข้อมูลข่าวสารพร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง ทั้ง ๓ รายการให้นายตัวแทน

ปล่อยน้ำเสียไป ๓ - ๔ อำเภออย่างนี้ ยังดีครับที่ชาวบ้านรู้จักช่องทางว่ามีกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการที่จะใช้คุ้มครองชุมชน และอาชีพของตนเองได้ หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไปได้เนาะครับที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๘๗ www.oic.go.th

“เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

ถูกเลขท้าย ๓ ตัว ๑๕๗

นโยบายของรัฐบาลชุดนี้ให้ความสำคัญเรื่องป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตให้เป็นวาระแห่งชาติ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องระวังในเรื่องนี้ให้ดี ครั้งก่อนก็มีเรื่องใช้หน้าที่ในลักษณะผลประโยชน์ทับซ้อนใช้รถราชการไปทำงานให้เอกชน วันนี้เป็นเรื่องเบิกเงินค่าน้ำมันจะขอข้อมูลข่าวสารไปใช้ได้แย่งที่ถูกวินัยและอาญาได้หรือไม่ไปอ่านกันครับ

เรื่องนี้นายแอกเกอร์ได้มีหนังสือถึงเทศบาลตำบลหนองหอย เพื่อขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับส่วนงานพิจารณาไตสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่ามีมูลในกรกล่าวหา นายแอกเกอร์ว่ากระทำความผิดทางอาญา ในฐานะเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ก็ ๑๕๗ ที่เรารู้จักกันดีนั่นแหละครับ ตั้งแต่สมัยที่นายแอกเกอร์ยังเป็นปลัดเทศบาลตำบลหนองหอย ต่อมาเทศบาลตำบลหนองหอยมีหนังสือแจ้งปฏิเสธการเปิดเผยด้วยเหตุผลว่า เป็นข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยไม่ได้เนื่องจากจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ และอาจเกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของผู้อื่นตามมาตรา ๑๕ (๒) (๔) นายแอกเกอร์จึงมีหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการพิจารณาผู้แทนเทศบาลตำบลหนองหอยชี้แจงว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีผู้ร้องเรียนว่านายกเทศมนตรีตำบลหนองหอยยักยอกเงินค่าน้ำมันเชื้อเพลิงไปเป็นประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่นโดยทุจริต โดยแก้ไขใบเสร็จรับเงินค่าน้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งเป็นเอกสารประกอบฎีกาเบิกเงินค่าใช้จ่ายเดินทางไปราชการ นายแอกเกอร์เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติฎีกาเบิกจ่ายเงิน ได้ลงลายมือชื่ออนุมัติจ่ายเงินให้นายกเทศมนตรีตำบลหนองหอย จึงมีมูลในการกล่าวหา นายแอกเกอร์ว่ากระทำความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง และมูลความผิดทางอาญา ในฐานะเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และส่งส่วนงานไตสวนข้อเท็จจริงให้เทศบาลตำบลหนองหอยดำเนินการทางวินัยแก่นายแอกเกอร์ ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อได้รับคำขอเห็นว่าเปิดเผยไม่ได้ตามเหตุผลที่แจ้งแล้ว โดยไม่ได้สอบถามจากสำนักงาน ป.ป.ช.ว่าจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ได้หรือไม่ แต่ทราบจากนายแอกเกอร์ว่าโทรศัพท์ไปถามแล้วสำนักงาน ป.ป.ช. แจ้งว่าให้ไปขอที่เทศบาลตำบลหนองหอย

คณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า ส่วนงานไตสวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการชี้มูลความผิดทางวินัยและอาญาตามที่เทศบาลตำบลหนองหอยปฏิเสธการเปิดเผยนั้น เป็นข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ที่ตามปกติ ซึ่งได้ไตสวนข้อเท็จจริงเสร็จสิ้นแล้ว แม้คณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัดเชียงใหม่ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาโทษ แต่การเปิดเผยส่วนงานไตสวนข้อเท็จจริงผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนไม่อาจเปลี่ยนแปลงฐานความผิดได้ จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการพิจารณาตามมาตรา ๑๕ (๒) และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการเปิดเผยจะเกิดอันตรายแก่พยานผู้ให้ถ้อยคำแต่อย่างใดตามมาตรา ๑๕ (๔) จึงมีคำวินิจฉัยให้เทศบาลตำบลหนองหอยเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำขอพร้อมรับรองสำเนาถูกต้องให้นายแอกเกอร์ผู้อุทธรณ์ต่อไป

เรื่องนี้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งครับ ที่ใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในการคุ้มครองสิทธิของตนเอง นอกเหนือจากการใช้เพื่อมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น การตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ ต้องการหารือ ปรัชญาการใช้สิทธิหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้ติดต่อได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๘๗ www.oic.go.th "เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น"

สุกัญญา วงศ์รัตนชัย
นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ

ขออุบายอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน

การทำธุรกิจต้องยึดหลักความถูกต้อง โปร่งใส เพราะไม่เช่นนั้นแล้วอาจเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นโดยไม่เจตนาและนำไปสู่การเป็นคดีความกัน กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถใช้ตรวจสอบความไม่ถูกต้องของการดำเนินธุรกิจที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ด้วยดังนี้ค่ะ

นายความ ก. รับมอบอำนาจจากบริษัทดนตรีสีชมพู ได้มีหนังสือถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแห่งหนึ่ง เพื่อขอข้อมูลใบอนุญาตการจัดตั้งโรงเรียนดนตรีสีชมพูในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตอบปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยให้เหตุผลว่า เป็นข้อมูลส่วนบุคคลและเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งไม่ให้เปิดเผยได้ตามมาตรา ๑๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ นายความ ก. จึงมีหนังสือลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย พิจารณาคำอุทธรณ์ คำชี้แจงของทั้งสองฝ่าย และเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า บริษัทดนตรีสีชมพูได้รับมอบสิทธิเป็นตัวแทนขายแฟรนไชส์ในการจัดตั้งโรงเรียนดนตรีสีชมพู ซึ่งตรวจสอบพบว่าโรงเรียนดนตรีแห่งนี้จัดตั้งโดยใช้ชื่อของบริษัทฯ ทั้งที่ไม่ได้รับมอบสิทธิและไม่มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทฯ ดังนั้น จึงต้องการจะขอข้อมูลใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชี้แจงว่า บริษัทดนตรีสีชมพู โดยนายความ ก. ขอข้อมูลข่าวสารโดยไม่ได้แจ้งว่าจะนำข้อมูลไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เห็นว่าข้อมูลที่ขอนั้นเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและผู้ขอข้อมูลก็ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนดังกล่าว ต่อมาบริษัทฯ จึงมีหนังสือชี้แจงว่าต้องการข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าผู้ใดเป็นผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนเพื่อจะดำเนินการตามกฎหมาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เห็นว่าโรงเรียนแห่งนี้ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นเวลา ๑๐ ปีแล้ว จึงไม่สมควรเปิดเผยข้อมูลเพื่อนำไปฟ้องร้องคดี คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคมฯ พิจารณาเห็นว่าใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนดนตรีสีชมพูเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของหน่วยงานของรัฐเป็นการปฏิบัติราชการตามปกติของหน่วยงาน และไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารฯ จึงวินิจฉัยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์พร้อมสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องแก่ผู้อุทธรณ์ (คำวินิจฉัย ที่ สค ๒๗๕/๒๕๕๙)

หากต้องการคำแนะนำเพิ่มเติมในการขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐสามารถสอบถามได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ หรือ www.oic.go.th หรือ www.facebook.com/oicinfo

.....